

Amaitu bear det. Ez naiz erderaz “teorizante” esaten zayoten oyeta-koa, nik, ume askori erakutsi diet idazten eta irakurtzen, eta lan onetara-ko neuk egindako liburu bat det, eta neuri begikoen da errazen egiten zaidan sistema auxe da: *Dibujoaren eta idaztearen bitartez irakurtzen erakustea.*

Ez det esan nai onena danik. Irakasle euskaldun eta euskalzaleak alegindu ezkerro obeagoak egingo dituzte.

Esan det.

Eskauriatza'ren Azpeitia'tar Julene.

Alfonso Irigoyen jaunak Anai Berriotxoak bialdu duen lana irakurri du aren partez.

EUSKAL IRAKASKINTZAZ

† Irun'dik, 1961-XII-19'n. Irigoien Alfonso'ri. Euskal Literaturari buruz Elkar-izketaldietako Batzarrian. Donostian.

Emengo egunkarietan irakurri det, Batzar orretan parte artzen detala.

Irudi-bidez Euskal Literatura erakusteko laburpenakin pozik joango nintzake Batzarrekoen iritzi ta argibideak eskatzera, baiña mutillen esamiñetan gaude, eta ezin det urten emendik egun auetan.

Beste lanik ez det gertatu, baiña bi oar labur bialtzen dizudaz.

Ez det erarik manetofonagaz eginda bialtzeko, eta orregaitik zuk edo beste batek irakurtzeko eskatzen dizut, mesedez.

Eskerrik asko.

LENDABIZIKOA. *Irun'go gure Ikastetxe batean ematen ditudan Euskal-Ikastaldiak.*

Etxe bi ditugu emen Irun'en. Erriko mutillentzako, bata. Anai Salletar izan nai dutenentzako, bestia. Emen erakusten det euskera pixka bat, udaran.

Amabi-amairu urtekin etortzen dira. Gure ikastetxietakoak, Batxilleratuko pare bat urte edo geiago eginda, eta erri txikietakoak San

Asentziyo'n (Logroño'n) egiten dituzte pare bat urte ona etorri baño lenago.

Batxilleratuko ikastiak egiten dituzte emen, amazpi-amazortzi urte ingururarte. Tenikako tallerrak ere badituzte, eta gai orretako graduak ere artzen dituzte.

San Asentziyo'ra joaten dira, gero, Nobiziadutzako urtiak betetzera. Bi urte. Au da, Eleizak agintzen daben urtia, eta beste bat geiago.

Gero, berriro etortzen dira ona, eta beste iru urte emen. "Eskolas-tikuak" eta "Normalistak" esaten deutsegu onei.

Bai Normalistakin, eta bai gaztiekin, egin ditut azkenengo urtietan euskal erakusketak. Batez ere gaztiekin.

Len esan detan bezala, amabi urtetik amazortzi urterañoiko ikasliak eukiten ditut, gaztien taldian.

Ogei ta amarretik berrogei inguru. Euskaldunakin bakarrik egiten det eskola au. Ikasi gitxiakoak, batzuk. Beste batzuk, Batxiller gradua artutakuak ere bai. Danetik.

Gipuzkoarrak geienak. Bizkaitarrak gutxiago. Napar banaka bat.

Gure eskoletan egondako batzuk, euskeraz idazten eta irakurtzen oituta etortzen dira, ba Zarautz'en, Ondarribi'ñ. Zestua'n, Usurbill'en, Zumarraga'n, Andoain'en eta beste etxe batzuetan badira Anai batzuk euskera erakusten dutenak.

Beste batzuk, nundik asi ere ez dakite, batez ere idazten.

Erreztasunez eta atsegiñez artzen dute ortografi berria. Larriago eta estuago ikusi dira. ¡gixajuak!, erderazkuak (españolak eta frantseza) ikasteko.

Irakurtzen ere, laister oitzen dira, eta pozik irakurtzen dituzte liburu ta aldizkariak. Batez ere bertso-liburu zaliak izaten dira geienak.

Gramatika kontuetan oso gutxi ibiltzen gera. Gipuzkoako aditza, atzizkiak, eta gauza jakinbiarrenen batzuk.

Bakoitzak bere erriko euskeran egiteko lanak, agintzen diet, eta orrela erreztasun aundiakin asten dira idazten. Batez ere konfiantza aundia artzen dute asieratik, nai dutena esateko. Lanik geienak itz-lauz egiten dituzte; bateren batzuk bertsoetan ere bai, baiña gutxiak.

Beti izaten da garbizale banaka bat. Geienak erriko izkuntza naiago dute. Badakite eskola-ematia argitasun aundiakin egin bear dala, eta erriko euskeran konpondu biarko dutela errietako mutillekin, batez ere aur txikiekin. Nik bakoitzaren iritziak errespetatzen ditut.

Ikasle bakoitzak kuadernu bi eukiten ditu. Batian oarrak eta artzen dituzte, eta bestian garbi-garbi jarri bakoitzak beren lanak, dibuju ta guzti.

Gero, badute kuadernu bakar bat, eta an jartzen dituzte lanik onenak. Aldizkari bezela gelditzen da, urrengokuentzako.

Aldizkari bat ere badute. Ez inprentaz edo polikopiz egiña. Eskuz egiten dute, dibuju ta guzti: Eguneroko gora-berak, barregarrikeriak, bertsuak, lan laburrak, eta abar. Paper aundi eta sendoetan, orman, paretan, erakusketa bezela illaran jartzeko. Iru edo lau mutillen artian egiten dute zerbaki pillo bat danen artian.

Normalistakin lan gutxiago egin det. Neguan, eta astian lan bat bakarrik, idatziz. Kriteariyo berdiña onekin ere: Bakoitzak bere erriko euskera ez dezatela galdu, batez ere. Gero, al duten geien ikasi dezatela, baiña oiñarria bakoitzak bere euskalkian.

Euskal Literatura ere irudi-bidez laburpenekin ("Cuadros sinópticos") erakusten det, batez ere denpora asko ez degulako (egunero ordu-bete eskas). Irudi-laburpen auk egitia asko gustatzen zaie, bai eskuz, eta bai makiñaz. Idazlerik aipatuenen bizitza ta lanen berri ere ikasten dute piska bat.

BIGARRENA

Parkatu lendabiziko oarragaz larregi luzatu banaiz. Berealaxe amaituko det bigarrena.

Orain urte bete inguru dala, Euskal-Irakasletzako gradu edo titulua sortzia eskatu nuen, eta ao batez ontzat artu zan Euskaltzaindia'n asma-kizun au.

Iru gradu izango zituan:

Lendabizikua, amar urte inguruko aurrak artzeko eran.

Bigarrena, amabi-amalau urtekoek artzeko eran.

Iru garrena, amazpi-amazortzi urteko gaztiak artzeko eran.

Baiña smakizun au aurrera eramateko liburuak bear ditugu, eta oraindikan ez ditugu egiñak.

Bigarren gradua, eta irugarrena, ez ditugu eskuetan, liburuekaitik, baiña lendabizikua uste det lan aundirik gabe antolatu genezakela programa bat egin ezker, esamifetan zer eskatuko dan azalduz: Euskeraz irakurtzen eta idazten, otoitzak eta olerki edo bertso labur batzuk esaten, kontatzen, numeruak esaten eta idazten, itzulpen labur eta errezak egiten eta abar. Uste det aur asko etorriko litzakezala gradu au artzen.

Eta textu-liburua atera bear bada, ez det uste gauza saila izango litzakenik, gai onetan gabiltzen batzuen artian egitia.

Emendik asi, gero bestiekin aurrera jarraitzeko.

Zer deritxazue?

ANAI BERRIOTXOA, fsc.

Irun'en, 1961-XII-19'n.

Nemesio Etxaniz jauna mintzatzen da eskerrak emanik Euskaltzaindiari berak nai baiño itzal aundiagoa eman diolako bere zorioneko metodoari. Metodo ori dala-ta dio mesede aundia egin diotela Mitxelena ta Lekuona jaunak eta metodoa bukatutakoan berriz egin bear balitz gauza asko aldatu egingo litzuzkeala, daudenak ere. Baiña aitortu bearra dago guk oraindik asko ikasi bearra degula pedagogia karrera izan eztegunok eta orregatik beste batzuek ia egiten duten alegiña poliki poliki. Bitartean eskerrak eman berrean omen gaude danok Valverde jaunari. Berak zirikatu omen du argitaratzaillea eta onek arrisku guztia bere gain artu du, diruarena, zailena dana. Besterik ez (Txaloak).

A. Arrue-k bere itzaldia irakurtzen du.

EUSKAL UMOREAZ

Orain urte batzuek, *Pero Abarka*'ren argitaraldi berriaren itzaurrean esaten genduan:

“Guk eztakigu zergatik, baña... euskaldun geienak unore-dunak izan arren, idazten dutenean unorea alde batera —kolkoan gordeta edo— uzten dute. Batez ere —bertsolariak, jakiña, oarketa ontaz landara gelditzen dira—, itz lauz ari diranean. Mogel etzan orietakoa. Esan genezake edertaturarik gabe, *Peru Abarka*'ren orrialdetan iraultzen duala euskal-unore me ta berezi egiazkoena.”

Ta geitzen genduan: “Ordudanik euskaldunok, unore-saill ontan, Mogel'en mallako idazle gutxi izan ditugu. Iru edo lau geienez. Domingo Agirre *Garoa*'n, Bustintza, Urruzuno...”